

ACC. N:R M. 14049: 1-3.

Landskap: Småland Upptecknare: Ivan Lindahl, Diö
Härad: Albo Berättare: Julius Gustafson, Diö
Socken: Stenbrohult Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: 1954 Född år 1890 i Stenbrohult

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-3.
(Inlämnat av kyrkoherde E. Sandgren från Stenbrohults studiecirkel.)

LUF 73.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 14049:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden.

Bystämma. Jag kan ej erinra mig att jag någonsin hört talas om byastäm-
mor här i Stenbrohult, men det är dock möjligt att sådana dock funnits
under tidigare generationer, Detsamma gäller också åldermannagillena.
Hur var postgången ordnad? I Diö var vid sekelskiftet postutlämnings-
ställe i fröknarna Lundbergs affär. För egentliga postärenden hänvisades
man till Liatorp eller Älmhult. Från min barndom minns jag att kammar-
herren på Möckelsnäs hade sina postförbindelser med Älmhult. Jag gick
vid 10 års ålder varannan dag från Möckelsnäs till Älmhult med postväskan.
13 år gammal fick jag köra turen med häst och kärra. Var det vackert vä-
der rodde jag över till Stockanäs, men vid blåsigt väder fick jag taga
vägen om Stenbrohult. Det blev en dagstur på ett par mil för en liten
pojke med väska på ryggen.

Den första poststationsföreståndaren var Blomgren, som hade expedition
i numera Axel Anderssons fastighet.

Handelsbodar. Den första handelsboden här i trakterna kom till stånd i
Verpeshult av en man som hette Frostensson. Det var troligtvis på 1840-
talet. Den förste handlanden i Diö var Mattson och i Råshult Ingrid
Lustigs kramshandel. Under min skoltid i början av 1900-talet var jag
ofta hos Lustigs för att handla kaffe, socker och annat. En annangammal
handelsbod var Fia Klövers i Stenbrohult och Svanbergs i Stolpastugan.
Den senare minns jag från min tidigaste barndom på 1890-talet. Bland
dessa tidiga handelsbodar var också fröknarna Lundbergs, som upphörde,
om jag inte minns fel, i början av 1920-talet. Mattssons var föregånga-
ren till O.Franssons nuvarande handelsfirma.

Kontanter och avlöningar. På Möckelsnäs herrgård hade jag år 1902 vid 12
års ålder 50 öre om dagen för 11 1/2 timmars arbete. Daglönen var där
för vuxen karl vid samma tid kr.1:25 på vintern och kr. 1:50 på sommaren
för samma arbetstid. Min far gjorde 2 dagsverken i veckan för ett torp-
arrende. Detta arrende beräknades å Möckelsnäs efter 1 dagsverke i vec-
kan per ko å torpet, Min far hade således 2 kor.

Kontanter var det ont om i min barndom. För en torpare eller arrendator

Lup. 73
1

blev det ganska litet till salu, utan man fick leva av vad jorden gav in natura. Bland Möckelsmäs torpare var det ganska vanligt att man handlade på kredit hos en handlande i Älmhult och att kammarherren gick i borgen för krediten. Min far hade en gång kommit i en för den tiden stor skuld hos handlanden, jag vill tro över 100 kr. Det var stora bekymmer för honom när skulden måste betalas. Men far hade fött upp en vacker kviga, som han tänkt behålla som mjölkko. En dag får kammarherren se kvigan, och som han känner till skulden i Älmhult erbjuder han sig att övertaga kvigan för skuldsumman. Det var svårt för far att göra sig av med det präktiga djuret, men nöden hade ingen lag och kvigan bytte ägare. Innerst inne kunde dock min far vara glad, ty skulden var på över 100 kr. och priset på en bra kviga var vid den tiden, 1900-talets början, 70-80 kr. På så sätt kunde bytesaffärer komma till stånd, men några pengar hamnade inte i börsen.

Tidningar. Den första tidningen jag minns att folk i gemen läste var Smålands-Posten och Nya Växiöbladet. Det var vanligt att man slog ihop sig två eller tre hushåll om en tidning. Även Aftonbladets halvveckoupplaga med Brokiga Blad fanns här och var i Stugorna. I Nya Växiöbladet medverkade Kalle i Dalen, som var en populär person bland Smålandsbefolkningen. Smålands-Posten hade ju också en känd medarbetare på den tiden, signaturen Sigurd, bördig från Agunnaryds socken.

Böcker. Böcker var i min barndom en sällsynthet bland det arbetande folket. En bibel, en postilla t ex. Arnsts, en bondepraktika och någon enstaka lärobok för skolbruk, det var allt. Först vid tiden omkring 1910 och därefter kom de första folkböckerna. Jag minns att då utgavs Viktor Rydbergs och Frödings samlade dikter. Dessa utkommo i häften, för att när serien var färdig inbindas i pärmar. Sedermera utkom flera svenska författares verk på samma sätt. Vid samma tid började Åkerlunds förlag utge sina s.k. tjugufemöresböcker. Förlagen hade ombud i byarna som sålde böcker till allmänheten. Under åren 1915-1920, kanske längre fram, hölls varje höst bokauktioner i Urania, där man för en billig penning kunde tillhandla sig böcker. Det var restupplagor av de mest skilda slag som där slumpades bort.

2

ACC. N:R M. 14049:3.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gemensam sång. Jag skulle tro att den gemensamma sången, förutom i kyrkan och på husförhörsmötena, fick sitt egentliga genombrott under nykterhetsrörelsens första år. Under logen Svanens av I.O.G.T-s första år 1890-1900 var det tillögen inte så mycket sång på mötena, men jag tror dock att det huvudsakligen var där, som man brukade gemensam sång. När de frireligiösa rörelserna började, blev ju gemensamhetssången ett betydande inslag i deras församlingsliv.

3